

3. Збірник державних стандартів реабілітації/абілітації інвалідів, дітей-інвалідів та осіб з розумовою відсталістю. – Суми : Університетська книга, 2009. – 92 с.
4. Положення про спеціальну загальноосвітню школу-інтернат (школу, клас) України для дітей з вадами фізичного або розумового розвитку : зб. законодавчих та нормативних актів про освіту. – К., 1994. – Випуск 2. – С. 14 – 36.
5. Синьов В. М. Розумова відсталість як педагогічна проблема : навч. посіб. / В. М. Синьов. – К., 2007. – 118 с.

УДК: 376.36

ДО ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАНЬ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ЛОГОПЕДІВ

Резвіна Л.І.

Інститут корекційної педагогіки та психології
НПУ імені М. П. Драгоманова

В статті визначається проблема інтеграції медико-біологічних та психолого-педагогічних знань в професійній діяльності майбутніх логопедів.

In the article the problem of integration of medical, biological, psychological and pedagogical knowledge is determined in professional activity of future speech therapists.

Ключевые слова: компоненти педагогічної діяльності, інтеграції, способи формування інтегративної системи знань у логопедів.

Key words: components of pedagogical activity, integration, methods of forming of the system integration of knowledge for speech therapists.

Одним з найважливіших стратегічних завдань на етапі модернізації педагогічної освіти України, зокрема дефектологічної, є забезпечення якості підготовки спеціалістів. Тому в умовах наукового соціального та економічного прогресу змінюються і вимоги суспільства до рівня підготовки педагогів, зокрема вчителів-логопедів, що відображені в нормативних документах Закону України “Про освіту”, “Діти України” та інші.

Підготовка сучасних спеціалістів-логопедів в системі вищої педагогічної освіти повинна відповідати цілісності системи між соціальним замовленням на таких спеціалістів та наявністю наукових досліджень стану підготовки спеціалістів даної кваліфікації у вищих навчальних закладах України (В.П.Андрущенко, В.С.Журавський, В.І.Загвязинський, І.А.Зязюн, В.Г.Кремінь, та ін.). Дана проблема пов'язана з різким зниженням конкурентоспроможності спеціалістів на ринку праці. Збільшення кількості дітей з мовленнєвими вадами поєднується зі складністю практичної реалізації при вирішенні освітніх проблем. Це пов'язано з тим, що діти або особи даної категорії нерідко мають соматичні, психоневрологічні проблеми, тенденцію до девіантної поведінки або комбіновані порушення розвитку. Мова йдеться про соціальну адаптацію та інтеграцію дитини з особливими освітніми потребами у систему суспільних стосунків, що є основною метою педагогічної діяльності вчителя-дефектолога. Вирішення ж проблем співвіднесення соціально-біологічного, навчально-виховного та особистісного розвитку суб'єкта з мовленнєвими вадами іноді є надто складним та утрудненим. Тому вивчення проблем навчання та корекції таких дітей чи осіб потребує мультидисциплінарного підходу від вчителя-логопеда: ґрунтовні різнобічні знання з медицини, психології, спеціальної педагогіки тощо (О.В.Дружиловская, М.З.Кот, Ю.В.Пінчук, Л.М.Руденко та інші).

Сфера корекційно-навчальної діяльності логопеда стоїть на межі трьох базових складових мегасистеми дефектології: педагогіки, психології та медицини, що формує систему професійних знань, вмінь та навичок. Адже вчитель-логопед має оволодіти вмінням, аналізуючи загальні та індивідуальні об'єкти діагностики, проектування, прогнозування та шляхи корекції:

- усвідомлено обирати та розв'язувати ту низку корекційних завдань, що зумовлені дидактичною метою на кожному конкретному етапі корекційно-реабілітаційного процесу та характером навчального матеріалу;
- розв'язувати на етапі корекції одночасно декілька актуальних завдань шляхом відповідним підбором засобів корекції;
- згідно з корекційно-навчальними цілями, розуміти на наступних етапах провідні корекційні завдання.

Головним в корекційно-навчальній роботі логопеда є те, “... щоб учитель проводив корекційну роботу в системі, щоб виділена ним певна ланка підпорядковувалася загальним корекційним цілям і була інтегрованою зі змістом навчального предмета” [6, С.11]. Реалізація даної ідеї можлива в умовах використання системного та

міжпредметного підходу на рівні внутрішньопредметної та міжпредметної інтеграції знань з різних дисциплін, що формує цілісність системи (В.П.Безпалько, В.О.Ганзен, Н.В.Кузьміна та ін.).

Оскільки рівень професіоналізму та компетентності особистості логопеда в подальшому визначатиме якісний рівень забезпечення і організації повноцінного розвитку дитини з мовленнєвими порушеннями, то підготовка спеціаліста повинна спиратися на науково обґрунтовану модель діяльності вчителя-логопеда. Усі компоненти педагогічної діяльності, в системі “ідеальної” моделі корекційного педагога, на думку С.П.Миронової, мають бути корекційно спрямованими, а “власне корекційна робота - виділяється у специфічний вид діяльності” (Н.Ф.Тализіна). Вона не просто має забезпечувати передачу конкретних знань, а формувати системні інтегративні знання, що спрямовані на вміння студентів-логопедів вирішувати специфічні завдання спеціальної освіти [6]. Саме тому проблема пошуку шляхів та способів формування інтегративної системи знань майбутніх фахівців-логопедів набуває особливої актуальності.

У вітчизняній педагогіці проблема інтеграції освіти розроблялася П.П.Блонським, М.К.Гончаровим, А.Г.Калашниковим, Н.К.Крупскою, С.М.Шабаловим та ін.).

На ниві педагогічної науки в Україні сформувалася ціла низка наукових напрямків у вивченні теоретичних основ інтеграції. Провідними з них є: напрямок методологічного обґрунтування проблем інтеграції (С.У.Гончаренко, Ю.І.Мальований, О.В.Сергєєв); дослідження системологічних аспектів інтеграції (О.І.Джулик, Є.Б.Яворський); напрямок визначення структури інтегрованих знань (Т.М.Усатенко); проблеми інтегративних процесів в освіті (І.М.Богданова); розробка шляхів упровадження інтеграції в навчальний процес (Л.С.Расіна, Л.В.Вичорова, Т.О.Горзій, О.Т.Проказа, Є.М.Романенко); інтеграція елементів контролю в модульному навчанні (Л.І.Джулай); інтеграція теоретичних і виробничих аспектів навчання (Т.Д.Якимович); ймовірно-статистичні аспекти інтеграції (В.Й.Якиляшек); інтеграція у ступеневій освіті (Ю.Ц.Жидецький); взаємозв'язки інтеграції та диференціації (В.Ф.Моргун); психологічні аспекти інтеграції (Т.Г.Яценко); формування системи знань – дидактична інтегродогія (С.У. Гончаренко, І.М.Козловська), професійних знань спеціалістів вищої школи (О.М. Вознюк, М.О. Сова, М.В.Сорока, Л.М. Руденко).

У філософській, загальнонауковій, педагогічній, психологічній і медичній літературі зустрічаються різні визначення інтеграції. Це пояснюється тим, що проникнення інтеграційних процесів не лише в науці, а у всі сфери діяльності людини. На думку С.П. Ткаченко, такому багатоаспектному явищу, як інтеграція, слід дати дескриптивне (різнопланове) означення, тобто „у кожному конкретному випадку описувати сукупність суттєвих ознак інтеграції, її властивостей та характеристик” [5, С.19].

Звернемося до загальнонаукового змісту поняття “інтеграція”, яке часто використовується у дидактиці. В аспекті загальних наук „інтеграція” – є процесом взаємопроникнення, ущільнення, уніфікації знання, який проявляється через єдність з протилежним йому процесом розчленування, розмежування, диференціації, процес, який об'єктивно детермінується взаємопроникненням різних видів і компонентів матеріальної і духовної діяльності людей, а в своїх найглибших основах – матеріальною єдністю світу, всезагальним зв'язком, ізоморфізмом структур в якісно різноманітних об'єктах” (І.М. Козловська).

За теоретичним визначенням наукових досліджень І.Д.Зверєва та В.М.Максимової “інтеграція” є “...процесом та результатом створення невідривного, зв'язного, єдиного, цілісного. В навчанні вона здійснюється шляхом злиття в одному синтезованому курсі (темі, розділі, програмі) елементів різних учбових предметів, злиттям наукових понять та методів пізнання, комплектуванням та складанням основ науки в розкритті міжпредметних учбових проблем.” [5, С.14]. В процесі дослідження між предметних зв'язків в педагогіці, науковці з'ясували, що фундаментальною ціллю інтеграції є ієрархічна узгодженість між елементами, що формують певну смислову систему в організації внутрішніх зв'язків в предметі, а зв'язки стають мобільними та комплексними, що приводить до якісного зростання розмаїтості властивостей і функцій.

Ця ідея знайшла своє відображення у розробці вдосконалення змісту освіти в працях С.У.Гончаренко, який розкриває сутність “інтеграції” через гуманітаризацію, що передбачає „...інтеграцію різнорідних знань про людину, її мислення, про природу і суспільство, одержаних при вивченні різних навчальних предметів, у єдину наукову картину світу” [4, С.9]. Гуманізація педагогічної освіти неможлива без інтеграції її змісту, формування цілісного мислення.

С.П. Ткаченко у дослідженні інтеграції як системного поняття об'єднала їх в групи за аспектами інтеграції:

- філософський (історичний етап руху науково знання до єдності, рух окремих інформаційних потоків між науками, але і від науки до об'єкту дослідження і навпаки, тобто використання вторинної інформації для отримання первинної при дослідженні самого об'єкту);
- соціологічний (двосторонній процес об'єднання цілого і його частини – системний і структурний, процес встановлення зв'язків між незалежними раніше процесами, явищами);
- мовний (як явище збереження цілісності слова при повному його аналізі);

- психологічний (об'єднання елементів у ціле, яке супроводжується ускладненням і зміщенням зв'язків між ними).

За твердженнями О.В. Сергєєва, П.І. Самойленко та Ткаченко С.П. "інтеграція" – є не лише рухом інформаційних потоків між науками, а і від науки до об'єкта дослідження і навпаки, тобто використання між науки вторинної інформації для отримання первинної під час дослідження самого об'єкта.

У низці штучних моделей модернізації термін "інтеграція" використовується з прикметниками, як інтеграція економічна, інтеграція мов, культурологічна інтеграція, інтеграція професійна діяльності тощо.

В рамках розробки інтегративного підходу до проблеми психології професіоналізму суб'єкта, С.А.Дружилов виділив основні його види в структуру професійної компетентності: педагогічна інтеграція та психологічна.

Цілісність професійної системи знань, вмій та практичних навичок (за визначенням В.О.Липи "компетенцій") випускника вищої школи відтворюється в системі компетентності, яка є відображенням найбільш реальної мети та установки на підготовку висококваліфікованих спеціалістів (В.А.Болотов, В.В.Серіков, В.М.Синьов, М.А.Чошанов та ін.). За тлумаченням І.О.Зимньої, "компетентність" – це інтелектуально та особистісно обумовлений досвід соціально-професійної життєдіяльності людини, який ґрунтується на знаннях.

На думку Ю.В. Пінчук, професійна компетентність вчителя-логопеда є "...інтегративна якість фахівця, який виявляє готовність максимально ефективно здійснювати діагностику, корекційно-превентивне навчання та особистісний розвиток осіб з вадами мовлення"[8, С. 50].

Таким чином, проаналізувавши наукові першоджерела, дійшли висновку що проблема інтеграції знань в процесі підготовки логопедів є недостатньо висвітленою і потребує подальшого глибокого вивчення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Балашова І.Л. Оформлення газети до Нового року: Інтегрований урок рідної мови з елементами розвитку мовлення, природознавства, музики і малювання // Розкажіть онуку. – 2001. – № 2. – С.48-49.
2. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения М.: Педагогика, 1995.
3. Богатова Ирина Борисовна Интеграция учебных дисциплин в контексте ноосферного мышления (на примере обучения в средних профессиональных учебных заведениях): дис... канд. пед. наук: 13.00.08: Тольятти, 2004.
4. Гончаренко С. У. Козловська І. М. Теоретичні основи дидактичної інтеграції у професійній і середній школі // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 2. – С. 9-18.
5. Зверев И.Д., Максимова В.Н. Межпредметные связи в современной школе. – М.: Педагогика, 1981. – 160.
6. Козловська І.М. Теретико-методологічні аспекти інтеграції знань учнів професійно-технічної школи: дидактичні основи. Монографія / за ред. С.У. Гончаренка. – Львів: Світ, 1999. – 302с.
7. Миронова Світлана Петрівна. Теоретико-методичні основи підготовки майбутніх учителів до корекційної роботи в освітніх закладах для дітей з вадами інтелекту: автореф... д-ра наук: 13.00.03 - 2007.
8. Пінчук Юлія Володимирівна. Система професійної компетентності вчителя-логопеда: Дис... канд. пед. наук: 13.00.03 / Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. — К., 2005.
9. Самойленко О.В. Формування інтегрованих методичних знань і бакалаврів // Удосконалення навчання фізики у вищій школі в умовах ступеневої освіти. Матеріали III Всеукраїнської наукової конференції «Фундаментальна та професійна підготовка фахівців з фізики». – Частина I. К.: НПУ, 1998. –С. 19-23.
10. Ткаченко Світлана Петрівна. Інтеграція знань з методики фізики і психолого-педагогічних дисциплін у підготовці майбутнього вчителя фізики: дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / С. П. Ткаченко ; Запорізький нац. ун-т.- Запоріжжя : [s. n.], 2007.

УДК 376.1-056.264 : 616.89-008.434.5

КОРЕКЦІЙНО-ВІДНОВЛЮВАЛЬНА РОБОТА З ПОПЕРЕДЖЕННЯ АГРАМАТИЗМУ У ДІТЕЙ З МОТОРНОЮ АФАЗІЄЮ НА РЕЗИДУАЛЬНІЙ СТАДІЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Савицький А.М.

кандидат педагогічних наук
Інститут корекційної педагогіки та психології
НПУ імені М.П.Драгоманова

В статті піднято проблему відновлення усного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з моторною афазією на резидуальній стадії реабілітації після перенесеної операції з видалення пухлини головного мозку.